

การพัฒนาสาธารณูปการของวัดเชิงกลุยุทธ์* STRATEGIC DEVELOPMENT OF TEMPLE'S CONSTRUCTION MANAGEMENT

พระมหาทวี โพธิเมธี

Phramaha Tawee Bodhimetee

วัดพุทธปัญญา

Wat Buddhapanya

Corresponding Author E-mail: vizasiam@gmail.com

บทคัดย่อ

วัดไม่เพียงแต่เป็นสถานที่พำนักสำหรับพระสงฆ์เท่านั้นยังเป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ และเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับชุมชนอีกด้วย ดังนั้นวัดจึงจำเป็นต้องมีสาธารณูปการที่ครบครัน การพัฒนาสาธารณูปการของวัดให้ครบและสมบูรณ์นั้นจำเป็นต้องมีการพัฒนาเชิงกลุยุทธ์ภายใต้กรอบการพัฒนาวัดคือ การพัฒนาบริเวณวัด ให้มีความเหมาะสมเป็นรมณีสถาน การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและภูมิทัศน์ภายในวัด การรักษาความสะอาด และการก่อสร้างอาคารเสนาสนะให้แข็งแรงมั่นคงเพียงพอและปลอดภัย สำหรับการพัฒนาเชิงกลุยุทธ์ได้แก่ การเตรียมการ วางแผนดำเนินการ การดำเนินการตามแผน การประเมินผล และการขยายผล ซึ่งจะส่งผลให้วัดมีสาธารณูปการครบสมบูรณ์ มีความสวยงามเป็นสัดส่วนและเพียงพอต่อการใช้งาน

คำสำคัญ: การพัฒนา; สาธารณูปการ; กลุยุทธ์

Abstract

Monasteries are not only places of residence for monks but also the places for Buddhist activities, the places to relax and learn for communities as well. Therefore, monasteries need to have all construction. The construction development of monasteries to be complete must have a strategic development under the monastery development scope including monastery area development to be appropriate and shady, preserving the environment and landscape within the monasteries must be clean. The construction of the Sangha buildings must be

*Received April 10, 2022; Revised July 27, 2022; Accepted August 16, 2022

strong, stable, sufficient and safe. Strategic developments included preparation, planning Implementation of plans, evaluation and expansion, which make monasteries construction to be complete, beautiful, proportional and sufficient for use.

Keywords: Development; Construction; Strategic

บทนำ

สาธารณูปการเป็นงานที่เจ้าอาวาสวัดจะต้องใส่ใจดำเนินการจัดการเป็นไปไปด้วยความเรียบร้อยดีงาม สาธารณูปการมีประวัติการก่อสร้างมาตั้งแต่ครั้งพุทธกาลเริ่มจากการที่พระเจ้าพิมพิสารได้ถวายวัดเวฬุวัน เมื่อพระพุทธเจ้ารับแล้วก็ทรงแสดงธรรมีกถา แล้วทรงอนุญาตวัดหรืออารามแก่พระสงฆ์ว่า ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตอาราม (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ตั้งแต่นั้นมาก็มีการสร้างวิหารลานเจดีย์ของวัด ในประเทศไทยเมื่อพระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองมากเมื่อครั้งอดีตก็มีการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้สำหรับประชาชน จนถึงปัจจุบันวัดต่าง ๆ ในประเทศก็ยังมีการพัฒนาสาธารณูปการอย่างต่อเนื่อง มีการประยุกต์เอาศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ เข้าไปในงานก่อสร้างในลักษณะของลวดลายที่บ่งบอกถึงความงามทางศิลปวัฒนธรรมของไทย ดังนั้นวัดจึงเป็นสถานที่ที่สำคัญยิ่ง ในการสืบทอดพระพุทธศาสนาตลอดมา (กองพุทธศาสนสถาน, 2545) และเป็นศูนย์กลางศิลปวัฒนธรรมที่รวบรวมศิลปกรรมต่าง ๆ ของชาติ เป็นคลังพัสดุซึ่งชาวบ้านจะได้ใช้ร่วมกันเมื่อมีงานวัดหรือมีงานไปใช้เมื่อตนมีงาน เป็นศูนย์กลางการบริหารหรือปกครอง ที่กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านจะเรียกลูกบ้านมาประชุม เป็นที่ประกอบพิธีกรรมหรือให้บริการด้านพิธีกรรม (พระราชมุนี (ประยุทธ์ ปยุตโต), 2527)

ในปัจจุบันคณะสงฆ์ต่างก็ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาสาธารณูปการของวัดเพื่อให้ใช้ประโยชน์ได้อย่างสูงสุด ทั้งนี้ก็เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อพุทธศาสนิกชนในการประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา และใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ และการฝึกหัดกายใจ ซึ่งการพัฒนาวัดคณะสงฆ์จะดำเนินการพัฒนาโดยบูรณาการให้สอดคล้องกับภารกิจ 6 ด้านของคณะสงฆ์ ได้แก่ การปกครอง การศาสนศึกษา การเผยแผ่ การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์ และการสาธารณสงเคราะห์ (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2554) นอกจากนี้คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคมยังได้ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง บันทึกข้อตกลงร่วมกัน ว่าด้วยความร่วมมือดำเนินการโครงการวัดประชา รัฐ สร้างสุข : พัฒนาวัดด้วยแนวทาง 5ส ที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม ระหว่างมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2561 (สำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม,

2561) แสดงให้เห็นว่า ไม่เพียงต่อคณะสงฆ์เท่านั้นที่มองว่าการพัฒนาสาธารณูปการของวัดเป็นเรื่องสำคัญ หน่วยงานภาครัฐก็ให้ความสำคัญด้วย

ดังนั้นการพัฒนาสาธารณูปการของวัดจึงต้องอาศัยหลักการและวิธีการที่มีประสิทธิภาพ ทุกส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนา และการพัฒนาสาธารณูปการจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องมีการนำเอาหลักของการบริหารเข้ามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนา และมีการพัฒนาวัดในเชิงกลยุทธ์ เพื่อให้งานสาธารณูปการของวัดได้รับการพัฒนาที่ดีตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนาวัด มากกว่าการพัฒนาสาธารณูปการวัดตามปกติทั่วไป ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของงานสาธารณูปการ ทำให้อาคารเสนาสนะต่างๆ มีความมั่นคงแข็งแรง สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สาธารณูปการของวัด

คำว่า สาธารณูปการตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายไว้ว่า การก่อสร้างและบูรณะปฏิสังขรณ์ศาสนสถานของสงฆ์ เช่น โบสถ์ วิหาร เป็นต้น ส่วนสาธารณูปการ ที่นำมาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เริ่มนำมาใช้ครั้งแรก ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2484 ในมาตรา 33 ที่จัดให้มีระเบียบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ส่วนกลางเป็นองค์การต่าง ๆ คือ องค์การการปกครอง องค์การการศึกษา องค์การการเผยแผ่ องค์การสาธารณูปการ และนอกจากนี้ก็จะกำหนดให้มีองค์การอื่น ๆ เพิ่มขึ้นอีกก็ได้ โดยความแล้วสาธารณูปการก็คือโครงสร้างพื้นฐานของวัดซึ่งได้แก่ อาคารเสนาสนะต่าง ๆ ของวัด รวมทั้งบริเวณวัดต่างๆ ประกอบด้วย เขตพุทธาวาส เขตสังฆาวาส และเขตสาธารณสงเคราะห์ (อนุวรรณ ศิลาเรืองอำไพ และคณะ, 2556) การดำเนินการจะมี 2 ส่วนคือ การก่อสร้างใหม่ และการบูรณะของเก่า โดยวัดจะเป็นผู้ดำเนินการสร้างหรือบูรณะเองด้วยงบประมาณของวัด หรือจากการบริจาค

ดังนั้นสาธารณูปการก็คือ สิ่งปลูกสร้างของวัด รวมไปถึง บริเวณวัด ที่จะต้องมีการพัฒนาปรับปรุงให้อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งาน ในการประกอบสังฆกรรม และพิธีกรรมทั้งทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งการเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เป็นแหล่งเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม และเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้กับประชาชน

การพัฒนาสาธารณูปการ

คำว่า การพัฒนา ใช้ในภาษาอังกฤษว่า Development แปลว่า การเปลี่ยนแปลงที่ละเอียดละน้อย โดยผ่านลำดับขั้นตอนต่าง ๆ ไปสู่ระดับที่สามารถขยายตัวขึ้น มีหมายความว่า ทำให้เจริญ คือ ทำให้เติบโตได้ งอกงาม ทำให้งอกงามและมากขึ้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) การพัฒนา แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ความหมายอย่างแคบและความหมายอย่างกว้าง ความหมายอย่างแคบ การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในตัวระบบการกระทำทำให้ดีขึ้นอันเป็นการเปลี่ยนแปลงในด้านคุณภาพเพียงด้านเดียว ส่วนความหมายอย่างกว้างนั้น การพัฒนา

เป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงในตัวระบบการกระทำทั้งด้านคุณภาพ ปริมาณและสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นไปพร้อม ๆ กันไม่ใช่ด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว (สนธยา พลศรี, 2547) ในทางพุทธศาสนา การพัฒนา มาจากคำภาษาบาลีว่า วัฒนะ แปลว่า เจริญ แบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ การพัฒนาคน เรียกว่า ภาวนา กับการพัฒนาสิ่งอื่นที่ไม่ใช่คน เช่น วัตถุสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เรียกว่า พัฒนา หรือ วัฒนา เช่น การสร้างถนน บ่อน้ำ อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น ซึ่งเป็นเรื่องของการเพิ่มพูนขยายทำให้มากหรือทำให้เติบโตขึ้นทางวัตถุและได้เสนอข้อคิดไว้ว่า คำว่า การพัฒนา หรือ คำว่า เจริญ นั้นไม่ได้แปลว่าทำให้ มากขึ้น เพิ่มพูนขึ้นอย่างเดียวเท่านั้น แต่มีความหมายว่า ตัดหรือทิ้ง เช่น เจริญพระศาสนา คือ ตัดผม มีความหมายว่า รก เช่น น ลียา โลภวทฺธโน แปลว่า อย่าเป็นคนรกโลกอีกด้วย ดังนั้น การพัฒนาจึงเป็นสิ่งที่ทำแล้วมีความเจริญจริง ๆ คือ ต้องไม่เกิดปัญหาติดตามมาหรือไม่เสื่อมลงกว่าเดิม ถ้าเกิดปัญหาหรือเสื่อมลง ไม่ใช่เป็นการพัฒนา แต่เป็นหายนะ ซึ่งตรงกันข้ามกับการพัฒนา (พระราชวรมนี (ประยุทธ์ ปยุตโต), 2530)

ส่วนการพัฒนาสาธารณูปการของวัด โดยความก็คือการลงมือปฏิบัติงานสาธารณูปการ ซึ่งมีวิธีปฏิบัติแตกต่างกันตามลักษณะงานการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ได้แก่การก่อสร้างศาสนวัตถุขึ้นใหม่การซ่อมแซมของเก่าและการปรับปรุงตกแต่งศาสนวัตถุและศาสนสถานที่มีอยู่เดิมหรือที่เพิ่มเติมขึ้นใหม่เพื่อให้เหมาะสมยิ่งขึ้น (พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ), 2540)

ดังนั้นการพัฒนาสาธารณูปการของวัดจะมี 2 ส่วนซึ่งได้แก่

1. การก่อสร้างใหม่ คือการพัฒนาโดยก่อสร้างเสนาสนะใหม่ที่ยังไม่มีหรือชำรุดทรุดโทรมจนไม่สามารถซ่อมแซมได้ เพื่อให้ใช้ประโยชน์สำหรับกิจการคณะสงฆ์ โดยจะมีการระดมทุนจากพุทธศาสนิกชนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรืออาจจะใช้งบประมาณของวัดที่มีอยู่ในการก่อสร้างใหม่ ผู้ดำเนินการหลักจะเป็นเจ้าอาวาสวัดและคณะกรรมการวัด

2. การบูรณปฏิสังขรณ์ และการจะเป็นการพัฒนาสาธารณูปการที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นโดยบูรณปฏิสังขรณ์ให้มีสภาพที่พร้อมใช้งานอยู่เสมอ มีความสมบูรณ์เป็นสัดส่วน ซึ่งจะต้องมีการวางระบบในการดูแลรักษาต่อการพัฒนาสาธารณูปการที่ได้รับการซ่อมแซมและสร้างขึ้น

การพัฒนาสาธารณูปการของวัดเชิงกลยุทธ์

ในเบื้องต้นควรทำความเข้าใจในเรื่องการพัฒนาเชิงกลยุทธ์ก่อน โดยคำว่ากลยุทธ์ หมายถึงแผนการแนวทางและวิธีการที่จะทำให้ไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในทางการบริหารผู้บริหารจะประสบกับปัญหามากมาย เช่น ปัญหาประสิทธิภาพทางการบริหาร สภาวะการณ์ปัจจุบัน สภาพแวดล้อมในการดำเนินงานมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมีความสลับซับซ้อนและมีทิศทางที่ไม่แน่นอน (บุญเลิศ เย็นคงคา, 2544) ซึ่งสภาวะการณ์เหล่านี้จำเป็นต้องใช้การบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อให้การดำเนินการบรรลุเป้าหมายได้ ทำให้ผู้บริหารองค์กรต่าง ๆ ต้องหันมาทบทวนถึงกลยุทธ์หรือวิธีการที่ใช้ในการดำเนินงานว่ามีประสิทธิภาพ

และความเหมาะสมต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเพียงใด และหาแนวทางวิธีการ เพื่อจัดทำแผนการดำเนินงานที่เหมาะสมที่สุด (พิบูล ธีปะปาล, 2546) โดยใจความแล้วการบริหารการพัฒนาเชิงกลยุทธ์ ก็คือ การกระทำและการตัดสินใจในการกำหนดการปฏิบัติเชิงกลยุทธ์ซึ่งจะทำให้เกิดการเปรียบเทียบการแข่งขันกับองค์กรต่างๆ สามารถเผชิญกับสภาวะการแข่งขันที่สูงได้ และสามารถที่จะนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายเพื่อให้เกิดการกำหนดกลยุทธ์ที่จะนำมาใช้ (วิเชียร วิทยอุดม, 2554) ด้วยหลักพรหมวิหาร 4 ประกอบด้วยเมตตา ความปรารถนาให้ผู้อื่นได้รับสุข กรุณา ความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ มุทิตา ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี อุเบกขา การรู้จักวางเฉย มาช่วยยกระดับจริยธรรมนั้นเป็นประโยชน์ที่สำคัญพุทธธรรมมิใช่เป็นกฎธรรมชาติดที่จะบอกมนุษย์เรื่องความดีความชั่วเท่านั้น พุทธธรรมยังเป็นเครื่องชี้นำแนวทางในการดำรงชีวิตของมนุษย์ไปสู่ชีวิตที่ดีอีกด้วย ดังนั้นการประยุกต์พุทธธรรมทั้งในระดับโลกิยธรรมและโลกุตระธรรม ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นประโยชน์ต่อมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและในฐานะทรัพยากรขององค์กรและประเทศชาติ ทำให้คนเป็นมนุษย์ที่มีทั้งความเก่ง ความดี และความสุขหลักไตรสิกขาสามารถเสริมสร้างการพัฒนาการบริหารบุคลากรให้เป็นคนมีความประพฤติดี มีคุณธรรม มีความรู้ความสามารถ มีศักยภาพสูง อันจะนำพาให้องค์กรไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ (ปาริชาติ เปรมวิชัย, 2566)

ในมุมมองของการพัฒนาสาธารณูปการของวัดเชิงกลยุทธ์ เป็นการบริหารจัดการพัฒนาสาธารณูปการโดยมีขั้นตอนวิธีการที่แยบยล ที่จะทำให้การพัฒนาประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ กลยุทธ์ในการพัฒนาสาธารณูปการของวัด จะเป็นไปตามกรอบการพัฒนาวัด ด้านสาธารณูปการ ซึ่งประกอบด้วยประเด็นที่จะต้องพิจารณา คือ (กองพุทธศาสนสถาน, 2554)

1. การพัฒนาบริเวณวัด บริเวณวัดจะต้องมีความเหมาะสมเป็นรมณีสถาน มีป้ายชื่อวัด แผนผังต่าง ๆ ประวัติวัด การเผยแพร่กิจกรรมของวัด ป้ายคุณธรรม และมุมหนังสือหรือห้องสมุด
2. การปรับปรุง พัฒนา ดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและภูมิทัศน์ภายในวัด บริเวณวัดจะต้องได้รับการพัฒนาให้มีความสงบร่มเย็น มีการจัดบริเวณวัดเป็นระเบียบเรียบร้อย มีไม้ดอกไม้ประดับสวยงาม มีที่พักผ่อนหย่อนใจ
3. ความสะอาดและมั่นคงแข็งแรงของอาคารเสนาสนะต่าง ๆ บริเวณวัด อาคารเสนาสนะมีความสะอาด อาคารมีความมั่นคงปลอดภัย
4. วัดมีสิ่งปลูกสร้าง และอาคารเสนาสนะต่าง ๆ มีความเพียงพอ ประใช้ประโยชน์ ได้มีความสะอาดและแข็งแรง

การพัฒนาสาธารณูปการของวัดในเชิงกลยุทธ์ เป็นการวางแผนดำเนินการในเชิงกลยุทธ์ที่จะสามารถทำให้งานสาธารณูปการของวัดมีความเรียบร้อยตามกรอบการพัฒนาทั้ง 4 ข้อข้างต้น โดยแบ่งขั้นตอนเป็น 4 ขั้นตอน (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2554) ดังนี้

1. กลยุทธ์ที่ 1 สร้างทีมงาน เป็นขั้นการเตรียมการ ประกอบด้วย การเตรียมตนเอง ทีมงาน และส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องให้พร้อม โดยวัดจะต้องทำการประสานงานกับหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อแจ้งให้ทุกส่วนได้ทราบว่าวัดจะดำเนินการพัฒนาสาธารณูปการ จากนั้นก็จัดตั้งทีมงานหรือคณะกรรมการที่จะเข้ามาดูแลงานในส่วนนี้เป็นการเฉพาะ

2. กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนารอบด้าน เป็นขั้นดำเนินการ ประกอบด้วย การวิเคราะห์ตนเอง การสร้างความเข้าใจ การระดมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน การจัดทำแผนการดำเนินการ และการดำเนินการตามแผน ขั้นนี้จะเป็นขั้นตอนที่ดำเนินการพัฒนา ทั้งในส่วนของการก่อสร้างใหม่ และการพัฒนาสาธารณูปการเดิมที่เป็นการบูรณปฏิสังขรณ์ โดยวัดจะต้องทำการวิเคราะห์สภาพเบื้องต้นว่ามีความพร้อมในการพัฒนามากน้อยเพียงใด ความเป็นไปได้หรือไม่อย่างไร จากนั้นสร้างความเข้าใจแก่ทุกฝ่าย ระดมสรรพกำลัง และทุนจากแหล่งทุน มีการรับบริจาค การขอสนับสนุนจากส่วนงานที่เกี่ยวข้อง หรืออาจจะมีการจัดสรรงบประมาณของวัดหรือส่วนงานที่เกี่ยวข้องกับวัดเช่นมูลนิธิของวัดเป็นต้น เพื่อระดมทุน จากนั้นก็ดำเนินการก่อสร้างหรือบูรณปฏิสังขรณ์ตามขั้นตอน

3. กลยุทธ์ที่ 3 ตรวจสอบการ เป็นขั้นประเมินผล ประกอบด้วย การประเมินกระบวนการดำเนินการ ด้วยการประเมินผลด้วยตนเอง และโดยคณะกรรมการหรือบุคคลภายนอก ในส่วนนี้วัดจะต้องดำเนินการตรวจสอบโดยคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นมาดูแลเป็นการเฉพาะ หรืออาจจะต้องติดต่อส่วนงานที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้างหรือบูรณปฏิสังขรณ์ เข้ามาตรวจสอบว่าได้ดำเนินการตามแผนหรือไม่ อย่างไร

4. กลยุทธ์ที่ 4 สร้างเครือข่าย เป็นขั้นขยายผล เป็นขั้นตอนของการสร้างเครือข่ายการพัฒนาวัด โดยให้เครือข่ายมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินการพัฒนาสาธารณูปการของวัด สร้างต้นแบบของสาธารณูปการที่ดีร่วมกัน ร่วมให้คำแนะนำในการพัฒนาสาธารณูปการร่วมกัน ควรจะมีการจัดตั้งกลุ่มพัฒนาสาธารณูปการของวัด โดยให้ทุกวัดในจังหวัดมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการ ให้คำแนะนำในการพัฒนาสาธารณูปการให้ถูกต้อง ด้วยการบริหารภารกิจอย่างเป็นรูปธรรม มีการตั้งศูนย์ช่วยเหลือผู้ประสบภัยส่งเสริมพระสงฆ์แกนนำในการดำเนินกิจกรรมโดยใช้วัดเป็นศูนย์กลางการช่วยเหลือพัฒนาวิชาชีพชุมชน มีการส่งเสริมอาชีพหลักสูตรระยะสั้นให้แก่ประชาชนในชุมชนจัดตั้งมูลนิธิเพื่อช่วยเหลืออนุสงเคราะห์สิ่งที่เป็นประโยชน์ให้แก่ผู้ประสบภัย (พระมหาพชร กิตติวรเมธี และคณะ, 2565)

สรุปได้ว่า การพัฒนาสาธารณูปการของวัดเชิงกลยุทธ์ มี 4 กลยุทธ์คือ สร้างทีมงาน พัฒนารอบด้าน ตรวจสอบการและสร้างเครือข่าย ซึ่งหากคณะสงฆ์ได้ร่วมมือกันดำเนินการตามกลยุทธ์ 4 ประการนี้ ตามขั้นตอนจะส่งผลให้งานพัฒนาสาธารณูปการของวัดเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีรูปแบบที่ถูกต้องสวยงาม สามารถใช้สอยตามวัตถุประสงค์จนเกิดประโยชน์สูงสุด

สรุป

การพัฒนาสาธารณูปการของวัดเชิงกลุर्थนี้ มี 4 กลุर्थคือ กลุर्थที่ 1 สร้างทีมงาน เป็นการเตรียมการ และสร้างทีมงานให้พร้อม กลุर्थที่ 2 พัฒนารอบด้าน วางแผนดำเนินการ กำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดตัวชี้วัด กำหนดเป้าหมาย กำหนดผู้รับผิดชอบ สรรหางบประมาณ ในการพัฒนา กลุर्थที่ 3 ตรวจการ เป็นการตรวจสอบการดำเนินการตามตัวชี้วัด ควบคุมการดำเนินงานให้มีคุณภาพ กลุर्थที่ 4 สร้างเครือข่าย ขยายผลโดยพัฒนาเครือข่ายให้มีเครือข่าย ในการพัฒนาสาธารณูปการร่วมกัน เพื่อให้เกิดเป็นเครือข่ายที่สามารถให้ความช่วยเหลือกันได้ซึ่ง จะส่งผลให้การพัฒนาสาธารณูปการ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ สูงสุดการพัฒนาตามกลุर्थทั้ง 4 นี้ เป็นการพัฒนาสาธารณูปการของวัดภายใต้กรอบของการ พัฒนาวัด คือ การพัฒนาบริเวณวัด ให้มีความเหมาะสมเป็นรมณีสถาน มีป้ายชื่อวัด การปรับปรุง พัฒนา ดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและภูมิทัศน์ภายในวัด การรักษาความสะอาดและ การก่อสร้างอาคารเสนาสนะให้แข็งแรงมั่นคงปลอดภัย และการพัฒนาวัดให้มีสิ่งปลูกสร้างและ อาคารเสนาสนะต่าง ๆ ที่ความเพียงพอ ใช้ประโยชน์ได้ มีความสะอาดและแข็งแรง โดยการ พัฒนาเชิงกลุर्थก็ได้แก่ การเตรียมการ วางแผนดำเนินการ จากนั้นดำเนินการ ตามแผนที่ได้ วางไว้อย่างเป็นระบบ จากนั้นดำเนินการในขั้นประเมินผลกระบวนการดำเนินการ พร้อมทั้ง ปรับปรุงแก้ไข ขั้นตอนสุดท้ายคือขั้นขยายผล เป็นขั้นตอนของการสร้างเครือข่ายการพัฒนาวัด โดยให้เครือข่ายมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินการพัฒนาสาธารณูปการของวัด ซึ่งจะส่งผล ให้วัดทุกวัดเกิดเป็นภาคีเครือข่ายซึ่งกันและกัน หน่วยงานภาครัฐเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา ทำให้วัดในภาคีเครือข่ายเกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน พัฒนาสาธารณูปการของวัดไปในทิศทาง เดียวกัน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กองพุทธศาสนสถาน. (2545). *คู่มือการพัฒนาวัด อุทยานการศึกษาในวัดลาน วัด ลานใจ ลานกีฬา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- บุญเลิศ เย็นคงคา. (2544). *การจัดการเชิงกลุर्थ*. กรุงเทพฯ: วิเจ พรินต์.
- ปาริชาติ เปรมวิชัย. (2566). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในศตวรรษใหม่. *วารสารสหวิทยาการ นวัตกรรมปริทรรศน์*, 6(4), 196-204.
- พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ). (2540) *การคณะสงฆ์และการพระศาสนา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาพชร กิตติวรมณี และคณะ. (2565). การพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผน ปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้ว. *วารสาร พุทธนวัตกรรมและการจัดการ*, 6(3), 55-69.

- พระราชวรมณี (ประยูรค์ ปยุตโต). (2527). สถาบันสงฆ์กับสังคมไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- _____. (2530). ทางสายกลางของการศึกษาไทย (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พิบูล ทีปะปาล. (2546). การจัดการเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ: อมรการพิมพ์.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- วิเชียร วิทยอดม. (2554). การจัดการสมัยใหม่. กรุงเทพฯ: ธนัช การพิมพ์.
- สนธยา พลศรี. (2547). ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: โอเดียน สโตร์.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2554). คู่มือการพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐาน. นครปฐม: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม. (2561). มติมหาเถรสมาคม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- อนุวรรตน์ ศิลารื่องอำไพ และคณะ. (2556). คู่มือวัดสร้างสุข (5 ส ภาคประชาชน). กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).

